רישא כגון דנזר מחדא לרבנן [א]דאמרי דאפי' לא נזר אלא מאחת מהן הוי נזיר ואסור [ב]לר' שמעון דאמר עד שיזיר מכולם מותר סיפא דנדר מכולהו ואיתשיל מחדא לרבנן דאמרי אפילו לא נזר אלא מאחת מהן הוי נזיר כי מתשיל מחדא מינייהו אישתרי לרבי שמעון דאמר עד שיזיר מכולם כי מתשיל נמי מההוא עד דמתשיל מכולהו משום הכי קתני ור"ש אוסר ואב"א בנדרי אונסין קא מיפלגי ובפלוגתא דשמואל ורב אסי דתנן [ג][א]ארבעה נדרים התירו חכמים נדרי זירוזין נדרי הבאי נדרי שגגות נדרי אונסין [ד]ואמר רב יהודה אמר רב אסי ארבעה נדרים הללו צריכין שאלה לחכמים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי תנא קתני [ב]התירו חכמים ואת אמרת צריכין שאלה לחכמים רבנן סברי כשמואל ור"ש כרב אסי: **מתני'** [ג]הריני נזיר ועלי לגלח נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ועלי לגלח נזיר אם היו פקחים מגלחין זה את זה ואם לאו מגלחין נזירים אחרים: **גמ'** איבעיא להו שמע חבירו ואמר ואני מהו ואני אכוליה דיבורא משמע או דלמא אפלגיה דדיבורא משמע את"ל אפלגיה דדיבורא משמע ארישא או אסיפא תא שמע ואני ועלי לגלח נזיר אם היו פקחים מגלחין זה את זה מדקאמר ואני ועלי [ד]ש"מ ואני אפלגיה דדיבורא (א) אמרי אין אפלגיה דדיבורא משמע מיהו ארישא או אסיפא מינה מדקאמר ועלי לגלח [ה]ש"מ ואני על תחילת דיבורא משמע א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ממאי דהכי (ב) לעולם אימא לך ואני אכוליה דדיבורא ואי משום ועלי מאי קאמר ועלי בהא מילתא דאי לא תימא הכי דקתני סיפא [ה]הרי עלי לגלח חצי נזיר ושמע חבירו ואמר ואני עלי לגלח חצי נזיר התם מי איכא תרתין מילי אלא מאי קאמר עלי בהא מילתא הכא נמי כי קאמר עלי בהא מילתא א"ל רבא הכי השתא אי אמרת בשלמא רישא צריכא סיפא לא צריכא תני סיפא דלא צריכא משום רישא דצריכא אלא אי אמרת רישא לא צריכא סיפא לא צריכא תני רישא דלא צריכא ותני סיפא דלא צריכא אמר ר' יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן [ו]האומר לשלוחו

צא

רישא כגון דנזר מחדא כו'. א] ואילו (ג) א)לרבנן כרישא דרישא מודה ר"ש לאסור אע"ג דלא נדר בכולהו משום דהוי ליה מתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל: **ואיתשיל מחדא.** דקאמר אבל סבור הייתי שחכמים מתירין ב). ולרבנן דאמרי אפילו כי לא נזר אלא באחת מהן הוי נזיר הכי נמי כי מיתשיל אחד מינייהו איתשרי נמי אכולהו והלכך הוא מותר: (ד) **ולר"ש דאמר.** לעולם אינו נזיר עד שיזיר מכולן בבת אחת כגון דאמר הריני נזיר סתם הכי נמי לכי מיתשיל אחכם אחדא מינייהו לא מפקע נזירותיה מיניה עד דמיתשיל אכולהו והלכך הואיל דלא איתשיל אלא מחדא משום הכי אוסר ר"ש: **איבעית אימא בנדרי אונסין קא מיפלגי.** במתניתין (ה) הואיל דנדרי אונסין הן הואיל דאין יכול לחיות בלא יין או שאין קוברין באותו מקום אלא זה. ל"א דבמתני' להכי קרי להו אונסין דלבו אונסו שהוא סבור שיתירו לו חכמים דבכה"ג קרי ליה אונס כדאמרי' נמי במס' שבועות (דף כו.) דרב כהנא ורב אסי מר משתבע דהכי אמר רב ומר משתבע דהכי אמר רב וכי הוה אתי רב ואמר כחד מינייהו א"ל אידך ואנא בשיקרא אישתבעי א"ל רב לבך אנסך ומיפטרת: **וקמיפלגי בפלוגתא דשמואל ורב אסי.** דתנן בפ"ד נדרים במסכת נדרים ד' נדרים התירו חכמים וכו' והתם מפרש להו: **רבנן סברי.** דאין צריך שאלה כשמואל ומשום הכי שרי: **ור' שמעון** ג) **כרב אסי.** דאוסר בלא שאלה לחכם ומשום הכי מיתסר כל זמן שלא התירו לו: **מתני' אמר הריני נזיר ועלי לגלח נזיר.** ואני במקומו של נזיר אחר להביא קרבנותיו ביום תגלחתו: **אם היו פקחין מגלחין זה את זה.** מביא זה קרבנותיו של זה וזה קרבנותיו של זה ויהו פטורים מלהביא קרבן אחר ואם לאו כל אחד ואחד מביא קרבנותיו שלו וצריכין להביא כל אחד ואחד קרבנות של נזיר אחר: **גמ' איבעיא להו.** אמר הריני נזיר ועלי לגלח נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ולא אמר תו מידי: **מהו.** מי אמרי' האי דאמר ואני אכוליה דיבורא משמע והוי נזיר ומיחייב לגלח נזיר אחר: **או דלמא הא דאמר ואני אפלגא דדיבוריה משמע.** דחדא מינייהו הוא דקביל עילויה או נזירות או לגלח אבל אתרוייהו לא משמע: **ארישא או אסיפא.** ארישא משמע ואני בנזירות כמותך או אסיפא משמע ואני ד)אגלח נזיר כמותך: **מדאמר ואני ועלי.** מדקתני לתרוייהו ש"מ דהאי דאמר ואני לא קאי אלא אפלגא ה)דיבוריה ומינה מדקאמר עלי לגלח ש"מ ואני אתחלת דיבוריה קאי והכי משמע ואני בנזירות כמותך ועלי לגלח נזיר כמותך: **וממאי דהכי הוא.** כדקאמרת דואני אפלגא דדיבוריה קאי דלמא אכוליה דיבוריה קאי. ואי אמרת לי כיון (ו) דאני אכוליה דיבוריה ו)משמע עלי למה לי איהו ודאי לא ז)מיצטריך אלא פירושי קמפרש למילתא דמשמע כמו דאמר עלי בהא מילתא: **דאי לא תימא הכי.** דפירושי קא מפרש לה אלא דואני קאי אדיבורא דרישא ועלי אדיבורא דסיפא סיפא דמתניתין דקתני הרי עלי לגלח כו' התם למה לי כו': **אי אמרת בשלמא רישא.** דתני ועלי צריכא לך למימר משום דקא מקבל בה בדיבורה ב] (דסיפא) אהכי תנא בסיפא (ז) אידך מתניתין עלי דלא צריך אלא אי אמרת דעלי דרישא לא צריכא דהא קאי ואני אכוליה דיבוריה השתא איכא למימר מי עבידת כי הא מילתא ח)למיתני תנא עלי ברישא דלא צריכא וסיפא דלא צריכא אלא לאו שמע מינה ואני אפלגא דדיבוריה קאי שמע מינה:

לא

ולרבי שמעון. כי היכי דבתחלת הנזירות צריך שיזיר'¹ גם בסוף הנזירות צריך לשאול ולהתיר כולן: **ואי** בעית אימא בנדרי אונסין. זה חשיב אונס שאינו יכול לחיות בלא יין: **נדרי** זירוזין. כגון שהמוכר אומר קונם ככר זה עלי אם אתן לך חפץ זה בפחות מד' דינרין ה"ז נדרי זירוזין או² קונם ככר זה עלי אם אתן לך יותר משני דינרים ורצון שניהם לקנות בג' דינר ה"ז נדרי זירוזין ג] ואין צריכין עוד שאלה למ"ד³ מדרבנן: **נדרי** שגגות. קונם ככר זה אם אכלתי היום ושכח שאכל היום: **נדרי** אונסים. מפרש בנדרים (דף כז.) כגון שהדירו חבירו שיאכל אצלו ביום פלוני ואירע לו אונס שלא יכול לבא אצלו אם צריך לשאול על אותו נדר מדרבנן פליגי בה אמוראי התם: **נדרי** הבאי. מפרש התם פי'⁴ בנדרים (כה:) וא"ת ומי דמי התם בשעת הנדר לא ידע האונס דהא סבור לילך ולאכול וגמר ונדר ולהכי צריך לשאול מדרבנן למ"ד אבל הכא בשעת הנדר ידע האונס ומסתמא לא גמר ונדר ואיכא למימר דלכ"ע לא בעי שאלה ומפ' ר"ת דמתניתין נמי איירי שהאונס בא אחרי כן כגון דבשעת הנדר היה בריא וחזק ויכול לחיות בלא יין ולבסוף החליש או תחלה היה עשיר ולא היה צריך ליטפל למתים ולבסוף העני אי נמי מייתי ליה דין זה ד] היכא דאין פיו ולבו שוין דפליגי בהא התם אמוראי אי בעי שאלה מדרבנן והכי נמי פליגי הכא: הגה"ה וכמו כן במתניתין פיו היה להיות נזיר מיין אבל לבו לא היה ומה דאמר אבל כסבור הייתי ה] בלבי⁵ כשעשיתי הנדר: **הריני** נזיר ועלי לגלח נזיר. כי⁶ הריני נזיר בעצמו⁷ חייב בנזירות ולהביא קרבנותיו ועלי⁸ לגלח נזיר אחר ולהביא קרבנותיו השתא⁹ נזירות חייל עליה ועתה¹⁰ צריך לגלח נזיר אחר ולהביא קרבנותיו: ושמע חבירו ואמר ואני. פירוש ואני¹¹ ועלי לגלח נזיר אחר חייל עליה [נזירות] וגם תגלחת של נזיר אחר: **ואם** היו פקחין מגלחין זה את זה. פירוש כל אחד ואחד יעשה נזירותו שלשים יום ומביא קרבן בעבור חבירו ומפטרי מידי דהוה אאיניש בעלמא אם היה מביא קרבן עבורו שפטר¹² וגם זה נפטר ממה שנדר לגלח לאחר שהרי גלח לאחר נמצא כי כל אחד לא יביא אלא קרבן א' ואפ"ה [יצא] נמי¹³ ידי ו] נדריה שהרי כאלו אחר¹⁴ עשה נזירות שלשים יום וגילח לחבירו: **ואם** לאו. שאין להם פקחות זה אלא כל אחד הביא קרבן לעצמו צריך לגלח לנזיר אחר ולהביא קרבנותיו תחתיו: **ושמע** חבירו ואמר ואני. ולא [אמר] עוד [מהו] על כוליה דיבור של הראשון משמע וחייב השני להיות נזיר ולגלח או דלמא על פלגיה דיבורא משמע ולא קבל עליו השני אלא או נזירות או תגלחת לאחר: **מדקאמר** ואני ועלי ש"מ. אם לא אמר שני הדבורים דפלגא¹⁵ דדיבור' משמע: **ומינה.** כלומר גם זה תיפשוט ממתניתין מדקאמר ועלי לגלח ש"מ ואני על תחילת דיבורו משמע: **לעולם** ואני אכוליה דיבוריה משמע ואי משום ועלי מאי קאמר ועלי בהך מילתא. כלומר ומה שקבלתי כבר נזירות מגלחת¹⁶ לאחר כמו¹⁷ דרך בני אדם לכפול (על) לשונן והוא הדין דאם לא אמר ועלי דמחייב בנזיר ותגלחת אדיבור קמא: **ושמע** חבירו ואמר ואני ועלי לגלח חצי נזיר. מי איכא תרתי מילי והרי הראשון לא קבל עליו אלא דבר אחד:

משום רישא דצריכא. דאיצטריך למיתני ועלי לאשמועינן דואי לא קאי אלא אפלגא דדיבוריה ותנא סיפא דעלי אע"ג

דלא

עין משפט נר מצוה

י א ב מיי' פ"ג מהלכות שבועות הלכה א ופ"ד מהלכות נדרים הלכה א ופ"ב מהלכות נזירות הל' א סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רלב סעיף א:

יא ג ד ה מיי' פ"ח מהל' נזירות הל' יט:

* * *

נוסחת הריב"ן

א) לרבנות: ב) מתירים לי: ג) ור"ש אוסר בלא: ד) לגלח: ה) אפלגא ומינה: ו) קאי: ז) אצטריך: ח) דליתני:

* * *

מוסף רש"י

דאפילו לא נזר אלא מאחת מהן. או מן חרצן או מן זג, הרי זה נזיר וכל דקדוקי נזירות עליו (לעיל ג:). **מחדא מנייהו אישתרי.** דמי היכי דמי נאסר באחד נאסר בכולן לרבנן, הכי נמי כי הותר באחד הותר בכולן (ראמ"ה בשמו). **הרי עלי לגלח חצי נזיר.** לאמר הרי עלי להביא חצי קרבנותיו של גילוח נזיר אחד (לקמן יב:).

* * *

פי' הרא"ש

סיפא דנדר מכולהו ואיתשיל מחדא קיבל עליו נזירות בסתם ואח"כ בא לפני חכם ונתחרט על איסור היין או על טומאת מתים ואמר כסבור הייתי שחכמים מתירים לי שא"א לי להיות בלי יין או בלי לטמא למתים לרבנן סוף נזיר כתחילת נזיר כמו בקבלת נזירות אם קיבל עליו דבר אחד חל עליו כל תורת נזיר ה"ה נמי סוף נזיר אם נשאל על א' הותר הכל הכא א) מודה מטעמא דפרישי' דסוף נזיר כתחלת נזיר ור"ש נמי סבר סוף נזיר כתחלת נזיר ואפילו למאן דאית לי' נדר שהותר מקצתו הותר כולו הכא מודה כי היכי דבתחלת נזיר אינו נזיר עד שיזיר מכולן ה"נ לענין חרטה לא הותר עד שיתחרט על כולו: ד' נדרים התירו חכמים נדרי זירוזים מפרש התם היה מוכר חפץ ואמר קונם שאיני פוחת לך מן הסלע והלה אומר קונם שאיני מוסיף לך על השקל ושניהם רוצי' בג' דינרים שניהם מותרים שכל אחד נתכוון לזרז חבירו ולא היה פיו ולבו שוין לשם נדר: נדרי שגגות כגון קונם אם אכלתי ושתיתי ונזכר שאכל ושתה לא הוי נדר דאמרינן האדם בשבועה פרט לאנוס ובשעה שנדר היה סבור שלא אכל ולא היה בדעתו לידור ואנוס הוא מחמת שכחה: נדרי הבאי קונם אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים אם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד אינו נדר שכן דרך אנשים כשרואים דבר מופלג ומשונה מוסיפין עליו שפת יתר ומדברי' לשון הבאי וגוזמא: נדרי אונסים הדירו חבירו שיאכל אצלו וחלה הוא או שחלה בנו או שעכבו נהר כיון שעכבו אונס לא הוי נדר דאדעתא דהכי לא נדר: ד' נדרים הללו צריכים שאלה לחכם ולא בפתח חרטה דכל נדר נמי ניתר ע"י חרטה אלא אע"ג דלא נדרים ניהו צריך לילך לחכם ויתיר לו שלא יקיל ראשו בנדרים ובמתני' נמי אנוס הוא שאינו יכול לחיות בלא יין ושלא לטמא למתים ורבנן סברי כשמואל דלא בעי שאלה ור"ש אוסר עד שיתיר לו כרב אסי וק"ק דלא דמי לנדרי אונסי' דהתם בשעה שנדר לא ידע באונס שאירע לאחר מכאן אבל הכא בשעה שנדר ידע זה האונס ותירץ הר"מ דמ"מ טעמא דמתני' כמו טעמא דנדרי אונסים דהתם

מסורת הש"ס

א) [לעיל ג:], ב) [לעיל ג: ופ"ז], ג) נדרים כ: [שבועות כח:], ד) [נדרים כח:], ה) [לקמן יב:], ו) גיטין סה. ע"ש.

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואני אפלגיה דדיבורא משמע אמרי וכו' או אסיפא ומינה: (ב) שם ממאי דהכי הוא לעולם וכו' אכוליה דדיבורא משמע ואי משום: (ג) רש"י ד"ה רישא וכו' ואילו ברישא דרישא מודה ר' שמעון לרבנן לאסור: (ד) ד"ה ואיתשיל הכ"ל עם ד"ה ולר' שמעון וכו' אלא אחדא: (ה) ד"ה איבעית אימא וכו' במתניתין לנדרי כצ"ל ותיבת הואיל נמחק: (ו) ד"ה וממאי וכו' כיון דואני אכוליה דיבורא משמע ועלי וכו' דאמר ועלי: (ז) ד"ה אי אמרת וכו' בסיפא דאידך וכו' איכא למימר מי עביד תנא כי הא מילתא למיתני עלי ברישא כצ"ל:

* * *

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה רישא וכו' ואילו וכו' נ"ב עיין א"מ: ב] ד"ה אא"ב וכו' דקא מקבל בה בדיבורה (דסיפא) נ"ב עי' א"מ: ג] תוס' ד"ה נדרי וכו' ה"ז נדרי זרוזין ואין וכו' נמחק מלת ואין ונ"ב והכן כצ"ל א"מ: ד] ד"ה נדרי הבאי וכו' אי נמי מייתי ליה דין זה הכא כצ"ל: ה] בא"ד הגה"ה וכמו כן וכו' אבל כסבור הייתי היינו בלבי כשעשיתי הנדר כצ"ל ונ"ב ועיין בפי' הרא"ש על המשנה: ו] ד"ה ואם היו פקחין מגלחין זה את זה וכו' ואפ"ה יצא נמי ידי שני נדרים כצ"ל:

* * *

הגהות התוספות

1. נ"ל שיזיר בכולן. 2. תיבות "ה"ז נדרי זירוזין או" נמחקים, ונ"ל ולוקח אומר קונם כו'. 3. נ"ל ואין צריכין עוד שאלה ולמ"ד צריכין היינו מדרבנן. 4. תיבת פי' נמחק. 5. נ"ל היינו בלבי. 6. נ"ל כי אמר. 7. תיבת בעצמו נמחק, ונ"ל חייב עצמו. 8. נ"ל וכי אמר ועלי לגלח חייב עצמו לגלח נזיר אחר כו'. 9. נ"ל ומהשתא. 10. נ"ל ועוד. ותיבת ועתה נמחק. 11. נ"ל ואני נזיר. 12. נ"ל שנפטר. 13. תיבת נמי נמחק. 14. תיבות כאלו אחר נמחק. 15. נ"ל דאפלגא. 16. נ"ל ותגלחת. 17. נ"ל שכן.

* * *

פי' הרא"ש (המשך)

בשעה שנדר הוי טעמא משום דאין פיו ולבו שוין דאדעתא דאונס לא נדר. במתני' נמי בשעה שקיבל עליו נזירות לא היה בדעתו לאסור עצמו ביין כי אם שאר דברים ולא היה פיו ולבו שוין הלכך לרבנן לא בעי שאלה ואע"ג דאי הוה אמר בהדיא חוץ מן היין דהוי נזיר הני מילי היכא דלא אניס בקבלת יין אבל הכא דמחמת אונס אינו מקבל עליו יין לא הוי נזיר כלל ובשם ר' יצחק מצאתי דמתני' מיירי בשקבל עליו נזירות סתם והיה דעתו לכל דין נזירות ואירע לו מקרה או חולה שצריך לשתות יין או שהוצרך ליטמא למתים ועתה הוא אומר יודע אני שהנזיר אסור ביין אבל הייתי סבור שאפילו היה בדעתי להיות נזיר בכל ענין היו חכמים מתירים לי מחמת האונס כ"ש דדין הוא שיתירו לי כי ודאי לדעת אלו האונסים לא קבלתי עלי ונ"ל שצריך להוסיף על דבריו דאכתי לא דמי לגמרי לנדרי אונסים דהתם אימא דהאונס קודם שחל הנדר הלכך יש לפרש דהכא מיירי

א) אולי צ"ל ואפילו למ"ד לנדר שהותר מקצתו לא הותר כולו הכא מודה.